

Fort i svingene i forskningspubliseringen?

I desember kunne nettsiden Retraction Watch fortelle at 39 artikler og preprints om koronaforskning var trukket tilbake. De forventet at tallet kom til å øke. Og det har det gjort.

I slutten av februar er 71 artikler og preprints trukket. Det vil si nesten en studie for hver arbeidsdag de siste månedene.

Omtalen av en D-vitaminstudie viser preprint-systemet på godt og vondt, skriver Forskerforum.

En preprint er en versjon av en vitenskapelig artikkel som ennå ikke har gjennomgått fagfelleevaluering. Det er altså en foreløpig og ikke ferdig kvalitetssikret versjon.

Artikkelen er likevel gjort tilgjengelig ved at den er lastet opp til et nettsted/database som er åpent tilgjengelig. For eksempel arXiv (fysikk) bioRxiv (livsvitenskap), psyRxiv (psykologi) og chemRxiv (kjemi).

En av artiklene kom seg til forsiden til NRK før den ble trukket, uten noen sinne å ha kommet på trykk.

NRK-artikkelen var den mest engasjerende saken i sosiale medier i Norge den dagen den ble publisert.

Den sensasjonelle spanske studien viste at D-vitamin angivelig kan hjelpe mot alvorlig covid-19-sykdom. Koronapasienter hadde 60 prosent større sjanse for å overleve når de ble behandlet med D-vitamin, ifølge studien.

Det prestisjetunge medisinske tidsskriftet The Lancet rakk bare å legge den ut som en preprint før Twitter, nettstedet PubPeer og Lancets egne lesere hev seg over den.

Kritikere hevdet blant annet at den ga seg ut for å være en randomisert studie uten å være det.

En av dem som kommenterte artikkelen er fagdirektør Atle Fretheim i Folkehelseinstituttet.

– Alle studier skal tas med en klype salt og preprints med en ekstra stor klype salt. Dette er et godt eksempel. Det hadde nok gått for fort i svingene for forskerne som hadde skrevet denne foreløpige rapporten som ble lagt ut som preprint. Men så tok det veldig kort tid før hele Twitter-universet slaktet studien, sier Atle Fretheim i Folkehelseinstituttet. Fretheim mener det viser det positive, for det tok ikke mange dagene før fagfelleslakten på Twitter ble fanget opp og Lancet tok vekk preprinten:

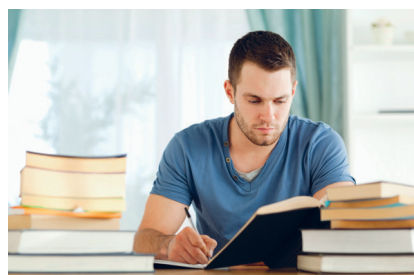
– Jeg synes at det var en fin øvelse, som viser at systemet fungerer.

Jutta Dierkes, professor i klinisk ernæring ved Universitetet i Bergen er mer skeptisk til preprint-ordningen:

Problemet er de oppsiktsvekkende funnene med stor allmenn interesse, slik som D-vitaminstudien som viste en forbløffende redusert dødelighet.

– Da får man mye medieoppmerksomhet, og det kan bli brukt i markedsføring og sosiale medier uten at folk legger merke til at det ikke blir innført i behandlingen, sier Dierkes.

Færre dropper studiene under korona

Færre studenter har droppet ut under korona, viser tall fra fem universiteter, skriver Forskerforum.

Studentene har fått kjørt seg det siste året. Mange vært blitt isolert på studenthyblene. Undervisningen har i perioder

vært kun digital. Folk har mistet deltidsjobbene sine.

Flere universiteter fryktet økt frafall blant studentene som følge av korona.

Før jul spurte Kunnskapsdepartementet fem universiteter om koronatiden hadde medført økt frafall og dårligere gjennomstrømming blant studentene. Svaret er nei, fra Universitetet i Oslo, NTNU, Nord universitet, Universitetet i Tromsø og Universitetet i Bergen.

Tvert imot er tendensen at frafallet faktisk har sunket under korona.

For studentene som startet ved Universitetet i Oslo høsten 2018 var det for eksempel 29 prosent som sluttet i løpet av første studieår.

Blant kullet som startet høsten 2019, og dermed fikk koronavåren i sitt andre semester, var frafallstallet derimot 26 prosent.

Studiedirektør Hanna Ekeli ved UiO sier det er vanskelig å gi et entydig svar på hva årsaken til nedgangen kan være.

– Men det er klart at det at studentene ikke har fått lov til å gå noe sted, kan ha noe å si. Vi vet jo at mange studenter for eksempel jobber ved siden av studiene. Mange har mistet jobben sin og har hatt bedre tid på studier, sier hun.

Men at studentene bruker mer tid på studiene, stemmer imidlertid ikke med undersøkelsen Studiebarometeret, som kom i februar. Der oppga studentene at de brukte mindre tid på studiene enn tidligere år.

NTNU, som også registrerer en liten nedgang i frafallet, mener det er for tidlig å konkludere med hva slags betydning korona har hatt. De skriver:

«Koronasisuasjonen har medført omlegging av et stort antall eksamener fra skriftlig skoleeksamen med tilsyn til hjemmeeksamen både våren og høsten 2020. Vi tror at denne omleggingen, samt forholdene i arbeidsmarkedet, usikkerhet rundt reiser og muligheter for utenlandsstudier, samt mange studenters opplevelse av at det er få alternativer til å fortsette studiene kan være en del av forklaringen.»

NTNU konstaterer også at flere studenter avla eksamen våren 2020 og at

de produserte flere studiepoeng enn tidligere år. En forklaring kan være at eksamener ble omgjort til hjemmeeksamener. NTNU innrømmer at dette kan ha gjort det lettere å bestå eksamen:

«Våren 2020 ble et relativt stort antall eksamener lagt om fra skriftlig skoleeksamen med tilsyn til hjemmeeksamen. Dette kan ha vært en medvirkende faktor til at flere møter på eksamen, og det kan se ut til at det var noe lettere å få bestått på hjemmeeksamenene som ble gitt våren 2020 enn de ordinære eksamenene som ble gitt tidligere år», skriver NTNU.

De skriver også at den rekordhøye søkingen til studier høsten 2020 gjorde at karakterkravene for å komme inn ble skjerpet. De nye studentene har altså bedre karakterer fra videregående enn tidligere studenter.

Lønnsforskjellene øker

I 2020 tjente kvinner i gjennomsnitt 87,5 prosent av det menn gjorde. Forskjellen har økt 0,2 prosentpoeng, ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB).

SSB påpeker samtidig et paradoks i tallene, nemlig at forskjellen er blitt redusert i samtlige sektorer.

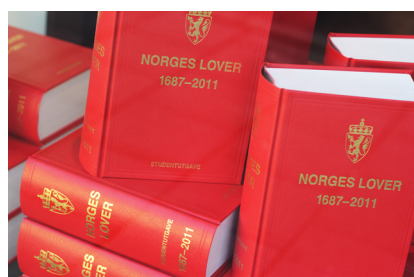
– Årsaken til dette tilsynelatende paradokset er at i både stat og kommune har vi vært vitne til en svak økning av antall jobber. Dette i motsetning til privat sektor, hvor antallet jobber har blitt redusert og derfor har mindre innvirkning på statistikken totalt, skriver SSB, som knytter utviklingen til koronatiltak.

I 2020 hadde kvinner en gjennomsnittlig månedslønn på 45 190 kroner, mens menn lå på 51 630 kroner.

Samtidig skriver Ipsos at seks av ti mener bekymringer om lønnsgapet mellom kjønn er en reaksjon på et reelt problem

I forbindelse med kvinnedagen 8. mars har Ipsos spurt befolkningen om lønnsgapet mellom kjønn. I befolkningen er det 60 prosent som mener bekymringer om lønnsgapet mellom kjønn er en reaksjon på et reelt problem, mens 17 prosent mener det er et eksempel på politisk korrekthet som har gått for langt. Sammenlignet med gjennomsnittet er det signifikant flere menn som mener bekymringene er et eksempel på politisk korrekthet som har gått for langt med 23 prosent. Dette er i motsetning til kvinner, hvorav 12 prosent mener det samme, signifikant færre enn gjennomsnittet.

Legeforeningen anker Legelistsaken til Høyesterett

Foreningen anker saken om anonyme kommentarer på nett helt til Høyesterett, skriver Dagens Medisin.

Foreningen tapte saken om en generell reservasjonsrett mot omtale på nettstedet Legelisten da saken var oppe i Borgarting lagmannsrett.

– Sakens store betydning for våre medlemmer og behovet for en juridisk avklaring av EUs personvernforordning, gjør at Legeforeningen anker saken inn for Høyesterett, sier leder Nils Kristian Klev i Allmenlegeforeningen i en pressemelding.

Bakgrunnen for saken er at Legeforeningen gikk til søksmål mot staten, etter et vedtak i Personvernemnda. Foreningen mener at helsepersonell bør kunne reservere seg mot at det legges ut vurderinger av dem på nettstedet Legelisten.no. Men foreningen har ikke fått støtte for sitt syn hverken i Oslo tingrett eller i Borgarting lagmannsrett.

Dommen fra lagmannsretten kom i begynnelsen av februar. Lagmannsretten mente at pasienters ytringsfrihet og interesse av publiseringene veier tyngre enn helsepersonells interesser og rett til privatliv.

Dommen var enstemmig, men det sto å lese at: «Avgjørelsen har virkninger for mange. Lagmannsretten har vært noe i tvil». Legeforeningen ble fritatt fra å betale saksomkostninger.

Legeforeningen har over tid ment at det på sikt vil kunne få følger for andre yrkesgrupper at legene ikke får reservere seg.

– Vi vet at mange leger opplever et stort ubehag ved omtale på Legelisten. Selv om Legeforeningen først og fremst ivaretar legers interesser, har saken stor betydning også i et bredere samfunnsmessig perspektiv, uttaler Klev i pressemeldingen.

Legeforeningen mener at lagmannsretten har forstått personvernreglene feil.

Vi trenger tips til sommernummeret!

Tidende kommer med sommernummer i år også. Og nå ber vi om tips fra leserne.

Vet du om en kollega som gjør noe utenom det vanlige? Kjenner du noen som driver med noe som det er hyggelig eller morsomt å lese om? Vi trenger gode ideer.

Send en e-post til tidende@tannlegeforeningen.no.